

Grekiskt Kulturcentrum
Κέντρο Ελληνικού Πολιτισμού
Greek Cultural Centre

Ropstensslingan 11 B, 115 42 Stockholm, Sweden
Tel. +46-8-720 17 41
Internet: www.greekculturalcentre.se
e-mail: nireus@alcohollet.se

Συνοπτικά στοιχεία για το Κέντρο Ελληνικού Πολιτισμού Σουηδίας

Ανδρέας Μπούκας

e-mail: boukas@jmk.su.se

Εισαγωγή

Το 1991 με πρωτοβουλία συλλογικών φορέων και μεμονωμένων μελών της Ελληνικής παροικίας της Σουηδίας δημιουργήθηκε ένα Ελληνικό, αμιγώς πολιτιστικό Ίδρυμα, στη Σουηδία και γενικότερα στη Σκανδιναβία. Ήταν μια πρωτοποριακή ενέργεια για τα σύγχρονα πολιτιστικά δρώμενα του οικουμενικού ελληνισμού. Τρία χρόνια αργότερα με πρωτοβουλία Ιδρύματος "Ελληνική Βιβλιοθήκη και Αρχείο Σουηδίας"¹ και με βάση το υλικό που διέθετε, το Σεπτέμβριο του 1994, εγκαινιάζοταν το πρώτο Κέντρο Ελληνικού Πολιτισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Έκτοτε το Κέντρο Ελληνικού Πολιτισμού Σουηδίας (ΚΕΠΣ) λειτουργεί αδιάλειπτα συνδυάζοντας τη δράση Βιβλιοθήκης (με περίπου 30.000 τόμους βιβλίων), Αρχείου (με υλικό και στοιχεία προ του 1821) και του αναγνωρισμένου² μικρού Ελληνικού Μουσείου στη Σουηδική πρωτεύουσα.

Το έργο και οι συλλογές του ΚΕΠΣ εκτιμήθηκαν, ήταν και είναι η βάση για πολλές δράσεις και συνεργασίες με άλλα πολιτιστικά ιδρύματα στο χώρο της Σουηδίας, Σκανδιναβίας, Βαλτικών χωρών και Βαλκανίων. Θεωρήθηκε –όπως είναι– μια σημαντική, αναπόσπαστη δημιουργία και δράση της παροικίας αλλά και ο κατ' εξοχήν άξονας συλλογής, διατήρησης, αξιοποίησης και προβολής της πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Το ΚΕΠΣ συστηματικά αναζητεί και συλλέγει υλικό σχετικό με τη ζωή και τη διαχρονική δράση της ελληνικής παροικίας της Σουηδίας και των Ελλήνων της Σκανδιναβίας. Ακόμη των διαχρονικών σχέσεων της Σουηδίας και της Σκανδιναβίας με την Ελλάδα και την Κύπρο.

Το υλικό που διαθέτει σήμερα το ΚΕΠΣ προέρχεται κυρίως από χορηγίες και δωρεές των Ιδρυτών και επίτιμων μελών του ΔΣ της ΕΒΑΜΣ, του Συλλόγου Φίλων του ΚΕΠΣ, φορέων και μελών την παροικίας αλλά και φιλελλήνων. Το ΚΕΠΣ ενέπνευσε την εμπιστοσύνη των μελών της παροικίας και αλλοεθνών φιλελλήνων, στάθηκε αντάξιο της εμπιστοσύνης που του έδειξε ο κόσμος και έγινε αποδέκτης χορηγιών και δωρεών, σε πρωτοφανή κλίμακα για τα δεδομένα της παροικίας, κάθε είδους υλικού προς εμπλουτισμό της βιβλιοθήκης, του αρχείου και των συλλογών του.

Στο ΚΕΠΣ έχουν διαφυλαχτεί λιγότερο γνωστές πτυχές της σύγχρονης ιστορίας του Ελληνισμού καθώς και τεκμήρια της ελληνικής σκέψης και καλλιτεχνικής δημιουργίας.

Το ΚΕΠΣ αποτελεί προπύργιο για τη διατήρηση της πολιτιστικής ταυτότητας της παροικίας και σημείο αναφοράς και σχέσης με τις ρίζες της. Οι επισκέπτες του ΚΕΠΣ και αποδέκτες των

πολιτιστικών του δράσεων είναι τόσο Έλληνες της παροικίας -ιδιαίτερα νέοι- όσο και Σουηδοί κάθε ηλικίας που ενδιαφέρονται για τον ελληνικό πολιτισμό. Ως εκ τούτου το Κέντρο Ελληνικού Πολιτισμού αποτελεί αναμφίβολα κόμβο επικοινωνίας των Ελλήνων και του ελληνικού πολιτισμού με τους Σουηδούς, που παραδοσιακά εκτιμούν την Ελλάδα. Άλλωστε στους χώρους του ΚΕΠΣ προβάλλεται τόσο ο παλαιός όσο και ο σύγχρονος ελληνικός πολιτισμός με έμφαση στην οικουμενικότητά του.

Η Βιβλιοθήκη

Το ΚΕΠΣ διαθέτει μια από τις πιο αξιόλογες βιβλιοθήκες του οικουμενικού ελληνισμού, με περίπου 30.000 τόμους βιβλίων, ελληνικού κυρίως ενδιαφέροντος. Μεταξύ αυτών περί τις 1.000 παλαιές και σπάνιες εκδόσεις περίπου από το 1500 έως το 1960. Η βιβλιοθήκη του ΚΕΠΣ φιλοξενεί βιβλία με θέματα λαογραφίας, τέχνης, ιστορίας, φιλοσοφίας, αρχαιολογίας, θρησκείας, επιστημών, αθλητισμού, παιδικής και νεανικής λογοτεχνίας κ.τ.λ. κυρίως στην ελληνική και σουηδική γλώσσα. Το ΚΕΠΣ φροντίζει και εμπλουτίζει συνεχώς τη βιβλιοθήκη με έργα Ελλήνων της παροικίας, μεταφράσεις ελληνικής λογοτεχνίας στη σουηδική γλώσσα αλλά και έργα σουηδών ελληνοιστών από τον 18^ο αιώνα ως τις μέρες μας. Όπως είναι φυσικό πολλά από τα βιβλία αυτά δεν υπάρχουν σε αντίστοιχες σουηδικές και ελληνικές βιβλιοθήκες, είναι δυσεύρετα και παρουσιάζουν ιδιαίτερο ιστορικό ενδιαφέρον. Πολλά απ' αυτά αποτελούν κοσμήματα της τέχνης της τυπογραφίας και βιβλιοδεσίας, άξια θαυμασμού.

Στη βιβλιοθήκη υπάρχουν έργα των κλασικών όπως του Ομήρου, Ησιόδου, Σαπφούς, Αισχύλου, Ευριπίδη, Σοφοκλή, Αριστοφάνη, Πλάτωνα, Ξενοφώντα, Αριστοτέλη, Ισοκράτη, Στράβωνα, Πλουτάρχου αλλά και πιο σύγχρονων συγγραφέων από τον Erasmus af Rotterdam, Jakob Jonas Björnståhl, Vilhelm Fr. Palmblad, Viktor Rydberg, August Strindberg, Esaias Tegner, Johan Bergman έως τους Nathan Valmin, Κωνσταντίνο Καβάφη, Emil Zilliacus, Börje Knös, Hjalmar Gullberg, Αντώνη Μυστακίδη, Sven Delblanc, Alf Henrikson, Johannes Edfelt, Θανάση Παπαδόπουλου, Frederik Poulsen, Νίκου Καζαντζάκη, Οδυσσέα Ελύτη, Γιώργου Σεφέρη, Νίκου Κόκκαλη, Gösta Säf Lund, Γιάννη Αμπατζή, Lawrence Durrell, Sun Axelsson, Sture Linnér, Θόδωρου Καλλιφατιδη, Κωστή Παπακόγκου, Περικλή Κοροβέση, Bertil Kumlien, Staffan Stolpe και πάμπολλων άλλων. Ο αριθμός των βιβλίων αυξάνεται συνεχώς με νέες αγορές και δωρεές.

Το Αρχείο

Το Αρχείο του ΚΕΠΣ συμπεριλαμβάνει ιστορικά ντοκουμέντα από τον 18^ο αιώνα ως τις μέρες μας, φωτογραφίες, χειρόγραφα συγγραφέων, αφίσες, αποδελτίωση του σουηδικού τύπου σε θέματα που αφορούν την Ελλάδα και τον ελληνισμό από τη δεκαετία του 1930 ως τις μέρες μας, αρχεία συλλόγων και κοινοτήτων και ιδιωτικά αρχεία. Η πλειονότητα των αρχείων που δωρίθηκαν στο ΚΕΠΣ είχαν άμεση ανάγκη συντήρησης, ταξινόμησης, τοποθέτησης σε χαρτοφύλακες ή και ειδικά κιβώτια διατήρησης αρχείων. Εργασία που έγινε σε εθελοντική βάση από στελέχη και συνεργάτες του ΚΕΠΣ.

Αρχεία οργανώσεων

Φυλάσσονται δεκάδες αρχεία που σχετίζονται με τη ζωή και τη δράση ελληνικών συλλόγων και κοινοτήτων Σουηδίας, ενώσεων σε άλλες Σκανδιναβικές χώρες, αντιστασιακών οργανώσεων της περιόδου της δικτατορίας 1967-74. Μεταξύ αυτών του Σουηδοελληνικού Συνδέσμου από το 1941, της Ομοσπονδίας Ελληνικών Συλλόγων και Κοινοτήτων Σουηδίας, του Ιδρύματος Θ. Παπαδόπουλος, του Κυπροσουηδικού Συλλόγου, της Ελληνικής Κοινότητας Στοκχόλμης, της Ελληνικής Κοινότητας Β. Στοκχόλμης, του Φοιτητικού Συλλόγου Στοκχόλμης, της Ελληνικής Κοινότητας Lund, της Ελληνικής Κοινότητας Borås, της Ελληνικής Κοινότητας Järfälla, της Ελληνικής Κοινότητας Nybro, της Πανεπειρωτικής Αδελφότητας, του Ελληνικού Συλλόγου Ουψάλας, της Ελληνικής Επιτροπής για τη Δημοκρατία στην Ελλάδα, της Σουηδικής Επιτροπής για τη Δημοκρατία στην Ελλάδα(1967-74) αλλά και των αντιδικτατορικών οργανώσεων Π.Α.Κ., ΠΑΜ, ΔΑ κ.ά. Άξια ιδιαίτερης μνείας είναι τα ιδιωτικά αρχεία των Γ. Τσοκάνη, Ε. Πονηρίδη, Π. Δούσκου, Δ. Στράντζαλη, Γ. Παπαϊωάννου, Μπ. Καλαϊτζή, Χ.

Καρακατσούλη, Ν. Κουντρομιχάλη, Γ. Γεωργιάδη.

Έντυπα

Με τα έντυπα που βρίσκονται σε δεκάδες διαφορετικά ιδιωτικά αρχεία, το ΚΕΠΣ διαθέτει μια από τις μεγαλύτερες συλλογές αντιδικτατορικών περιοδικών και σποραδικών εντύπων που κυκλοφόρησαν την περίοδο 1967-74 στη Σκανδιναβία και ανά την υφήλιο. Υπολογίζεται ότι στο ΚΕΠΣ υπάρχουν πάνω από 100 έντυπα αυτής της περιόδου. Μερικά από αυτά ως πλήρεις σειρές άλλα ως δείγματα προσπαθειών Ελλήνων της διασποράς να συμβάλλουν για την αποκατάσταση της δημοκρατίας στην Ελλάδα. Πλην αυτών το ΚΕΠΣ διαθέτει την πληρέστερη συλλογή εντύπων (φυλλαδίων, περιοδικών, ενημερωτικών δελτίων και εντύπων) που εκδόθηκαν από φορείς και άτομα της παροικίας της Σουηδίας, τα τελευταία 50 χρόνια.

Χειρόγραφα

Μεταξύ των χειρογράφων (βιβλίων ή και εγγράφων) συγγραφέων και μεταφραστών που φυλάσσονται στο ΚΕΠΣ είναι των Georg von Rosen, Θόδωρου Καλλιφατιδή, Κωστή Παπακόγκου, Αντώνη Μυστακίδη, Βο Carstensen, Αλεξάνδρας Πασχαλίδου, Περικλή Κοροβέση, Νίκου Κόκκαλη, Κώστα Κουκούλη, Ανδρέα Μπούκα, Διονύση Μαρκαντωνάτου, Γιάννη και Inga Αμπατζή και πολλών άλλων.

Φωτογραφικό αρχείο

Στο φωτογραφικό αρχείο του ΚΕΠΣ υπάρχουν πάνω από 15.000 φωτογραφίες από τα τέλη του 19ου αιώνα ως τις μέρες μας. Υπάρχει μεταξύ άλλων μια πλήρης εκθεσιακή ενότητα με θέμα τον αντιδικτατορικό αγώνα στη Σουηδία 1967-74 (φωτογραφίες του Χ. Κοτσινα), άλλη για την ελληνόγλωσση εκπαίδευση στη Σουηδία (φωτογραφίες του Γ. Καρκαμάνη), άλλη για τη σουηδική φύση υπό το πρίσμα ενός Έλληνα (φωτογραφίες του Λ. Βιδάλη). Στο ΚΕΠΣ φιλοξενούνται μεταξύ άλλων. φωτογραφίες των Borislav Borozanov, Ανδρέα Μπούκα, Γιώργου Καρκαμάνη, Γιώργου Κατσάγγελου, Viktoria Kindstrand, Χρυσόστομου Κοτσινα, Dorota Lukianska, Katerina Mistal, Georgi Staykov, Γιώργου Θεοδωσιάδη, Λευτέρη Βιδάλη, Γρηγόρη Βλασσά και Στάθη Γιαννακόπουλου.

Οπτικοακουστικό αρχείο

Στο αρχείο ήχου και εικόνας του ΚΕΠΣ φυλάσσονται ηχητικά ντοκουμέντα, δίσκοι μουσικής και βίντεο. Στο ΚΕΠΣ υπάρχουν πάνω από 2.000 δίσκοι (βινιλίου και CD) που καλύπτουν όλο το φάσμα της ελληνικής μουσικής παράδοσης.

Στα ηχητικά ντοκουμέντα (ταινίες μαγνητοφώνου ραδιοφωνίας) ανήκει μια σειρά περίπου 1.000 ταινιών με θέμα πολιτιστικές εκδηλώσεις της παροικίας αλλά και συνεντεύξεις ή ηχητικά ντοκουμέντα σημαντικών προσωπικοτήτων της εποχής μας όπως λχ του Μίκη Θεοδωράκη, του Sture Linnér, του Γεωργίου Ράλλη, του Μάνου Χατζηδάκη, του Θόδωρου Καλλιφατιδή, Olof Palme και του Ανδρέα Παπανδρέου. Ακόμη υπάρχουν ηχητικά ντοκουμέντα από συνέδρια της Ομοσπονδίας Ελληνικών Συλλόγων και Κοινοτήτων και από δραστηριότητες της παροικίας των τελευταίων 35 χρόνων. Η συλλογή αυτή κινδυνεύει να καταστραφεί αφού λόγω της οικονομικής κατάστασης του ΚΕΠΣ δεν είναι δυνατή η αναγκαία μεταφορά των ηχητικών αυτών ντοκουμέντων σε ψηφιακή μορφή λόγω παλαιότερης έκθεσης του υλικού σε υγρασία.

Το υλικό αρχείου του ΚΕΠΣ θεωρείται μοναδικό στο χώρο της Σουηδίας και σχετίζεται τόσο συγκεκριμένα με μια ομάδα μεταναστών. Αποτελεί δε σημείο αναφοράς ειδικών πτυχών της πολιτιστικής κληρονομιάς και της σύγχρονης ιστορίας της Ελλάδας, της Σουηδίας αλλά και της Ευρώπης. Το υλικό αρχείου του ΚΕΠΣ έχει κατ' επανάληψη εκτεθεί στο Μεσογειακό Μουσείο, στο Αρχείο της πόλης της Στοκχόλμης, στο ΚΕΠΣ (φυσικά) και σε διάφορους δήμους στην Ελλάδα.

Αντικείμενα μουσειακού χαρακτήρα

Το ΚΕΠΣ φιλοξενεί μεγάλο αριθμό αντικειμένων μουσειακού χαρακτήρα συμπεριλαμβανομένων αρχαίων αμφορέων, παραδοσιακών στολών, νομισματοθήκης πινακοθήκης.

Μεταξύ των αντικειμένων μουσειακού χαρακτήρα διακρίνονται τόσο αρχαία αντικείμενα όσο και πιο σύγχρονα. Στο ΚΕΠΣ μπορεί κανείς να δει αρχαίους αμφορείς και λυχνίες, βαρίδι αρχαίου αργαλειού, όστρακα, αγαλματίδιο της Τανάγρας, γλυπτά, εργαλεία της ελληνικής επαρχίας, παιδική κούνια από την Ήπειρο, παραδοσιακές στολές, σκηνικά θεατρικών παραστάσεων, πανό, σφραγίδες, αντικείμενα από συλλόγους της παροικίας κ.ά. Σε σύνολο πάνω περίπου 10.000 αντικείμενα μουσειακού χαρακτήρα υπάρχουν στο ΚΕΠΣ και παρουσιάζονται τόσο ως μόνιμα εκθέματα ή σε θεματικές εκθέσεις. Σημειώνουμε ότι το ΚΕΠΣ είναι αναγνωρισμένο μέλος ³ της Ομοσπονδίας Μουσείων Σουηδίας.

Στα αντικείμενα μουσειακού χαρακτήρα του ΚΕΠΣ ανήκουν η πινακοθήκη και οι συλλογές χαρτών, νομισμάτων και παλαιών σπάνιων βιβλίων.

Η Πινακοθήκη

Στην πινακοθήκη του ΚΕΠΣ υπάρχουν περίπου 5.000 έργα Ελλήνων και φιλελλήνων καλλιτεχνών. Υπάρχουν τόσο παλαιά όσο και σύγχρονα έργα τέχνης. Θεωρείται ότι είναι μία από τις μεγαλύτερες ανεξάρτητες -μη κρατικές/δημοτικές- συλλογές της Σουηδίας. Μεταξύ των έργων υπάρχουν ελαιογραφίες, ακουαρέλες, εικόνες, χαρακτηριστικά και σχέδια.

Στα παλιότερα έργα συγκαταλέγονται τέσσερα χαρακτηριστικά του Gir. Audran που φιλοτεχνήθηκαν το 1672-79 και έχουν ως θέμα την εκστρατεία του Μ. Αλεξάνδρου. Μία νεότερη έκδοση, με τη λιθογραφική μήτρα, του έργου του Francisco Goya "Un Baco Fingido Coronando Algunos Borrachos" από το 1778, σχέδια του ελληνικής καταγωγής Georg von Rosen από το 1864 και 1865, λιθογραφίες των Börje Veslen, Alexandre Lunois, Axel Salto.

Στο ΚΕΠΣ υπάρχουν αντιπροσωπευτικά έργα γνωστών καλλιτεχνών σε εθνικό και διεθνές επίπεδο όπως των: Δημήτρη και Μιχάλη Ανδρούτσου, Κώστα Μπερούκα, Petre Achitenie, Ion Laurentiu Achitenie, Maha ben Aribia, Cevat Ayrar, Eliana Borozanov, Veronica Bodea-Tatulea, Vasile Craioveanu, Lavinia Anca Deliorga, Marta Dimitrescu, Gabriela Gheorghe, Ioan Grigore, Αλέκου Φασιανού, Gösta Ehrenberg, Jan Grimling, Cecilia Haupt, Lage Hellman, Sven Jonson, Δημήτρη Καρβέλα, Λίλας Κατσάτου, Eva Kerek, Βούλας Κερεκλίδου, Γιώργου Κράλλη, Bertil Kumlien, Χρήστου Κυριαζή, Κώστα Λαχά, Ann Lantzourakis, Δήμητρας-Μαρίας Λαβράνου, Bo Lundqvist, Leonidas Malaxos, Ahmed Mohdir, Lars Norman, Gustavo Pantelis, Φρόσως Παντελίδη, Bo Perman, Göran Petersson, Ligia Podorean-Ekström, Laercio Redondo, Viorica Romascu, Mischa Rosic, Anatolijs Sadurovs, Ξενή Σαχίνη, Lo Snöfall, Χρήστου Σούρλου, Eusebio Spinu, Wojciech Strzelecki και Zula Strzelecka, Barbara Southard, Δημήτρη Ταλαγάνη, Νίκου Τερζή, Σάββα Τζανετάκη, Παναγιώτας Τζόλια-Österberg, Zlatko Vasic, Attua Samuel Wilson, Sándor Vincefi, Marie-Louise Winbladh, Martins Virbulis, Μανόλη Γιανναδάκη, Hugo Zuhg και πολλών άλλων.

Στις θεματικές ενότητες της πινακοθήκης συμπεριλαμβάνονται μεταξύ άλλων πάνω από 1.200 σχέδια του Χρήστου Σούρλου, αντιπροσωπευτικά από την 40-χρονη καλλιτεχνική του δράση στη Σουηδία, πάνω από 20 χαρακτηριστικά έργα του Γιώργου Κράλλη και τα 101 σχέδια του Νίκου Τερζή με θέμα "101 τρόποι χρήσης ενός βιβλίου".

Η Χαρτοθήκη

Το ΚΕΠΣ διαθέτει μια μοναδική συλλογή αυθεντικών παλαιών χαρτών (περ. 200) από το 1513 έως το 1925 ικανών να καλύψουν μια μεγάλη αίθουσα μουσείου. Στη συλλογή αυτή εκπροσωπούνται γνωστοί χαρτογράφοι του 17^{ου} έως και 18^{ου} αιώνα. Πλην της πολιτιστικής και εμπορικής τους αξίας τους οι χάρτες είναι άξιοι θαυμασμού ως έργα τέχνης αλλά και για μια

εμπεριστατωμένη θεώρηση της ιστορίας και της γεωγραφίας της Ελλάδας (και της Ευρώπης) από αρχαιοτάτων χρόνων ως τις μέρες μας. Τμήματα της συλλογής αυτής μπορούν ενδιαφερόμενοι, μικροί και μεγάλοι, να δουν και να μελετήσουν στη διάρκεια επίσκεψής τους στο ΚΕΠΣ.

Τα Παλαιά και Σπάνια Βιβλία

Η συλλογή παλαιών και σπάνιων βιβλίων του ΚΕΠΣ συμπεριλαμβάνει πάνω από 1.000 εκδόσεις από την εποχή των απαρχών της τέχνης της τυπογραφίας, ως τη σύγχρονη εποχή. Τα βιβλία αυτά είναι στα αρχαία και νέα ελληνικά, λατινικά, σουηδικά και άλλες γλώσσες. Εκδόθηκαν μεταξύ του 1500 και του 1960. Οι εκδόσεις της ελληνικής γραμματείας είναι από τις πρώτες έντυπες στην ελληνική γλώσσα, άλλες σχολιάζουν κείμενα αρχαίων συγγραφέων, διαπραγματεύονται θέματα φιλοσοφίας, θρησκείας, γεωγραφίας, γλωσσολογίας κ.ά. Ένα σημαντικό μέρος αυτών αποτελούν ταξιδιωτικές εντυπώσεις Σουηδών και άλλων ξένων περιηγητών και διπλωματών του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα, από την Ελλάδα του χθες. Θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθούν οι συλλογές έργων ελληνοιστών και αρχαιολόγων του 20ού αιώνα αλλά και άλλων σπανίων ελληνικών εκδόσεων που με Έλληνες μετανάστες ή Σουηδούς ελληνοιστές έφτασαν στη Σουηδία. Ο αριθμός βιβλίων της συλλογής αυξάνεται συνεχώς και η συλλογή αποτελεί αντικείμενο που προσελκύει το θαυμασμό και το ενδιαφέρον των επισκεπτών του ΚΕΠΣ.

Η Νομισματοθήκη

Στη νομισματοθήκη του ΚΕΠΣ συμπεριλαμβάνονται αρχαία ελληνικά, ρωμαϊκά, βυζαντινά, οθωμανικά, νεότερα ελληνικά και ευρωπαϊκά νομίσματα. Στη συλλογή υπάρχουν χρυσά, αργυρά, χάλκινα, σιδηρά και νικέλινα νομίσματα. Από τη “χελώνα” της Αιγίνης έως το ελληνικό ευρώ, ελληνικά χαρτονομίσματα από τη περίοδο του 1920 ως το Ευρώ. Ακόμη υπάρχει μια σειρά αναμνηστικών μεταλλίων. Η συλλογή αποτελείται από περίπου 3.000 νομίσματα κάθε είδους.

Η Συλλογή ελληνικών γραμματοσήμων και καρτών

Η συλλογή ελληνικών γραμματοσήμων και καρτών του ΚΕΠΣ δεν συμπεριλαμβάνεται στον αριθμό αντικειμένων μουσειακού χαρακτήρα που προαναφέρεται. Παρά ταύτα η συλλογή είναι αξιόλογη και συμπεριλαμβάνει σειρές γραμματοσήμων από τις πρώτες που εκδόθηκαν στην Ελλάδα πριν από περίπου 140 χρόνια έως και πρόσφατα. Σφραγισμένα, ασφράγιστα γραμματόσημα ή με σφραγίδα πρώτης μέρας κυκλοφορίας. Ακόμη υπάρχει συλλογή παλαιών καρτών με εικόνες μιας Ελλάδας που χάθηκε στο χρόνο, με συνοπτικές εντυπώσεις ταξιδευτών πριν από περίπου 100 χρόνια, επιστολές και φάκελοι, που αποτελούν δείγματα τρόπων επικοινωνίας πολύ πριν το τηλέφωνο και τους Η/Υ.

Δράσεις του ΚΕΠΣ

Το ΚΕΠΣ διοργανώνει ή συνδιοργανώνει συνεχώς εικαστικές εκθέσεις, εκθέσεις φωτογραφίας, βιβλίων και υλικού αρχείου τόσο στη Σουηδία, στην Ελλάδα όσο και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες (π.χ. Δανία, Ρουμανία, Πολωνία, Λετονία). Διοργανώνει επίσης διαλέξεις ελληνικού ενδιαφέροντος με Έλληνες και ξένους ομιλητές, λογοτεχνικές βραδιές, σεμινάρια, μουσικές βραδιές, εβδομάδες Ελληνικού κινηματογράφου κ.ά.π. Το ΚΕΠΣ παρουσιάζει ακόμη σχετική εκδοτική ή και συνεκδοτική δραστηριότητα. Οι δραστηριότητες και οι εκδηλώσεις του ΚΕΠΣ απευθύνονται σε ελληνικό και σουηδικό κοινό και παρουσιάζονται με άρθρα ή ανακοινώσεις συχνότατα στα σουηδικά ΜΜΕ.

Πιο αναλυτικά οι δράσεις του ΚΕΠΣ χωρίζονται σε δύο κυρίως κατηγορίες:

A. Δράσεις Τεκμηρίωσης

Συμπεριλαμβάνουν:

- τη συνεχή λειτουργία και τον εμπλουτισμό της βιβλιοθήκης,

- τη συνεχή λειτουργία και τον εμπλουτισμό του αρχείου της Ελληνικής παροικίας στη Σουηδία (υλικό περίπου από το 1830 έως τις μέρες μας) και τη συνεχή συλλογή υλικού αρχείου (συμπεριλαμβανομένης και συνεχιζόμενης της αποδελτίωσης του σουηδικού τύπου και τη συλλογή κάθε είδους ενημερωτικού υλικού που έχει σχέση με τη δράση του ελληνισμού της Σουηδίας) για την εξυπηρέτηση ερευνητών καθώς γενικών ενδιαφερόντων και ελληνόφωνου και σουηδόφωνου κοινού,
- τη διαρκή συντήρηση και συμπλήρωση της δισκοθήκης μας που αποτελείται από πάνω από 2.000 δίσκους μουσικής,
- τη διαρκή λειτουργία του ΚΕΠΣ ως κέντρου πληροφόρησης για θέματα ελληνικού ενδιαφέροντος, αφού το σουηδικό κοινό αναζητά πληροφορίες (από μαθητές σχολείων που κάνουν εργασίες για την Ελλάδα και τον ελληνικό πολιτισμό, ενδιαφερόμενους για διακοπές στην Ελλάδα ως και ερευνητές). Δεν είναι σπάνιες οι φορές που ενδιαφερόμενοι παραπέμπονται στο ΚΕΠΣ από την Πρεσβεία της Ελλάδος στη Σουηδία ή από τα γραφεία του ΕΟΤ για πληρέστερη και έγκυρη πληροφόρηση πάνω σε διάφορα θέματα σχετικά με τον ελληνισμό, τον ελληνικό πολιτισμό και την Ελλάδα,
- τη συνεχή παρουσίαση στον ημερήσιο τύπο και ΜΜΕ της Σουηδίας των πολιτιστικών δραστηριοτήτων μας- σπανιότατη για δεδομένα μειονότητας στη Σουηδία,
- τη συνεχή ποικιλόμορφη άμεση αρωγή σε 12 φορείς Ελλήνων και φιλελλήνων που συνεργάζονται άμεσα με το ΚΕΠΣ και σε δεκάδες άλλους που ζητούν τη βοήθειά μας.

B. Πολιτιστικά Προγράμματα: ανάπτυξη, διοργάνωση, παραγωγή και παρουσίαση πολιτιστικών προγραμμάτων

Το ΚΕΠΣ παρουσιάζει ετησίως σειρά πολιτιστικών προγραμμάτων επαγγελματικών προδιαγραφών. Ο αριθμός τους σχετίζεται με την ύπαρξη ή μη οικονομικών πόρων, χορηγιών ή και την προσφορά εθελοντικής εργασίας. Το ΚΕΠ υλοποιεί και προωθεί:

- τη διοργάνωση ή τη συνδιοργάνωση εικαστικών εκθέσεων Ελλήνων και φιλελλήνων καλλιτεχνών στη Σουηδία αλλά και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες,
- την επιμέλεια και οργάνωση ιστορικών εκθέσεων και υλικού αρχείου στο χώρο μας, σε άλλους χώρους στη Σουηδία ή και σε άλλες χώρες της Ευρώπης,
- την παραγωγή εκδόσεων του ΚΕΠΣ (μεταξύ άλλων το δίγλωσσο έντυπο "*Περγαμηνή*", ενημερωτικό υλικό, θεματικές συλλογές καρτών, ημερολόγια κ.τ.λ.),
- την ανάπτυξη θεματικών κύκλων διαλέξεων, σεμιναρίων, ημερίδων, μουσικών βραδιών, ποιητικών εσπερίδων κ.τ.λ.,
- την προβολή ταινιών μικρού και μεγάλου μήκους (βίντεο και φιλμ) με δική μας τεχνική υποδομή,
- τη διοργάνωση μαθημάτων ελληνικών χορών και νεοελληνικής γλώσσας,
- την παρουσίαση του επιστημονικού έργου Ελλήνων και ξένων ερευνητών, των οποίων το έργο σχετίζεται με τον Ελληνισμό και τον ελληνικό πολιτισμό,
- την ανάδειξη του έργου νέων συγγραφέων, καλλιτεχνών, επιστημόνων και δημιουργών λαϊκής τέχνης της ελληνικής παροικίας στη Σουηδία,
- τη φροντίδα και τη λειτουργία ξενώνα του ΚΕΠΣ στην Κεφαλονιά που με δικές μας ενέργειες φιλοξενεί ανθρώπους των τεχνών και των γραμμάτων από τη Σουηδία (υπήρχαν σχέδια να αναπτυχθεί ο εν λόγω ξενώνας σε τόπο συνάντησης και ανταλλαγής εμπειριών και ιδεών καλλιτεχνών από τη Σκανδιναβία με καλλιτέχνες από τα Βαλκάνια. Όμως τα οικονομικά του ΚΕΠΣ παρεμπόδισε τη υλοποίηση των σχεδίων αυτών),
- τη φροντίδα και ανανέωση της ιστοσελίδας μας στη διεύθυνση <http://www.greekculturalcentre.se>,
- την επαναλειτουργία του εκθεσιακού μας χώρου και τη διαρκή συντήρηση και τη μόνιμη παρουσίαση μέρους των έργων της πινακοθήκης, των αρχετύπων και παλαιών βιβλίων, μέρους του αρχείου της παροικίας, της νομισματοθήκης, παραδοσιακών στολών καθώς και μουσειακών αντικειμένων, που ανήκουν στο Ίδρυμα ΕΒΑΜΣ.

Περίπου 20.000 άτομα κάθε χρόνο, έρχονται σε επαφή (άμεσα και έμμεσα) με το Κέντρο Ελληνικού Πολιτισμού Σουηδίας και τις δραστηριότητές του. Περίπου το 75% αυτών δεν είναι Έλληνες.

Η Περγαμνή και άλλες εκδόσεις του ΚΕΠΣ

Το ΚΕΠΣ εκδίδει το πολιτιστικό έντυπο *Περγαμνή*. Η έκδοσή του γίνεται όταν το επιτρέπουν τα οικονομικά και έχει στόχο την προβολή του ελληνικού πολιτισμού και την ανάδειξη των διαχρονικών σχέσεων της Ελλάδας και Κύπρου με τη Σκανδιναβία και ιδιαίτερα τη Σουηδία. Στην εκδοτική δράση του ΚΕΠΣ συμπεριλαμβάνονται ακόμη κατάλογοι εκθέσεων, ημερολόγια, προγράμματα, αφίσες και κάρτες με θέμα εκθέματα που ανήκουν ή εκτίθενται στο ΚΕΠΣ.

Διάφορα

Το ΚΕΠΣ ως Πολιτιστικό Ίδρυμα (και τα στελέχη του) έχουν αναπτύξει τέτοιες δράσεις και οργανωτικές ικανότητες ώστε να θεωρούνται αξιόπιστοι συνεργάτες για την παρουσίαση πολιτιστικών προγραμμάτων επαγγελματικών προδιαγραφών. Στις συνεργασίες του ΚΕΠΣ συγκαταλέγονται τόσο πολιτιστικά ιδρύματα στη Σουηδία, στη Σκανδιναβία, στην Ελλάδα αλλά και σε πολλές άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Το ΚΕΠΣ θεωρεί τη συνεργασία με τους ελληνικούς φορείς της παροικίας αυτονόητη, με την προϋπόθεση ότι προέχει η ασφάλεια και ο σεβασμός του υλικού που διαθέτει.

Το ΚΕΠΣ εξυπηρετεί εδώ και τέσσερις ολυμπιάδες με το υλικό του, τις γνώσεις των συνεργατών του και την εμπειρία του, ενδιαφερόμενους, πολιτιστικά ιδρύματα, φορείς και άτομα (Έλληνες και Σουηδούς) που αναζητούν στοιχεία σχετικά με την ελληνική παροικία, τον ελληνικό πολιτισμό και την Ελλάδα.

Το ΚΕΠΣ, μέσω του Ιδρύματος ΕΒΑΜΣ έχει από το 1997 συμμετάσχει ενεργά στο ΣΑΕ όπου και προσπαθεί με τις προτάσεις του να συμβάλλει στην ανάδειξη της συνεισφοράς των απανταχού Ελλήνων στο ιστορικό και πολιτιστικό γίνεσθαι της Ελλάδας. Μέσω του ΚΕΠΣ έχουν προωθηθεί προς το ΣΑΕ προτάσεις όπως για τη δημιουργία Ιδρύματος με την επωνυμία "Βιβλιοθήκη, Αρχείο και Μουσείο του Οικουμενικού Ελληνισμού" με έδρα την Θεσσαλονίκη ή τα Ιωάννινα, τη δημιουργία Πανευρωπαϊκής Πολιτιστικής Επιτροπής, την καθιέρωση της Ημέρας του Οικουμενικού Ελληνισμού κ.ά.π.

Οξύ πρόβλημα επιβίωσης

Η λειτουργία του ΚΕΠΣ βασίστηκε στην προσωπική εργασία μικρής ομάδας ατόμων και στην επιχορήγηση μέρους των δραστηριοτήτων τεκμηρίωσης του ΚΕΠΣ από τον προϋπολογισμό της Σουηδικής Βουλής. Οι επιχορηγήσεις αυτές κάλυπταν κυρίως τα έξοδα του χώρου (ενοίκια, ηλεκτρικό ρεύμα, ασφάλειες, καθαρισμό κ.τ.λ.), ενώ το σύνολο των λειτουργικών εξόδων που ανερχόταν στο τριπλάσιο, καλυπτόταν ad hoc από εθελοντικές χορηγίες ιδρυτών και δωρητών υπό μορφή χρημάτων, προσφοράς έργου και αγορών υλικού για το ΚΕΠΣ. Το ΚΕΠΣ έλαβε περιστασιακά ενίσχυση και από την Ελληνική Πολιτεία με αποδέκτη κυρίως τα πολιτιστικά του προγράμματα.

Δυστυχώς όμως η αλλαγή -στροφή 180 μοιρών- των τελευταίων χρόνων της σουηδικής πολιτικής, μάς στέρησε εγκεκριμένες, ως προ 5 ετών, επιχορηγήσεις για τα έξοδα του χώρου του ΚΕΠΣ. Η αρμόδια υπηρεσία της σουηδικής πολιτείας μας ανακοίνωσε ότι δεν προτίθεται να μας επιδοτήσει όπως έπραττε στο παρελθόν, διότι θα διοχετεύσει τους πόρους από τα κονδύλια που επιχορηγούνταν στο ΚΕΠΣ σε άλλες νέες προτεραιότητές της,⁴ πράγμα που έπραξε. Στη φάση αυτή το ΚΕΠΣ υποστηρίχτηκε από προσωπικότητες της πολιτιστικής ζωής της Σουηδίας, βουλευτές αλλά και ελληνικούς φορείς που προσυπέγραψαν έκκληση προς τις σουηδικές αρχές⁵. Δίχως όμως αποτέλεσμα.

Συνέπεια των αλλαγών αυτών ήταν να αντιμετωπίσει το ΚΕΠΣ άμεσα οξύ πρόβλημα επιβίωσης του αλλά και σχετικά με τη διάσωση και διατήρηση του υλικού. Τελικά με εισφορές και προσωπικά δάνεια το ΚΕΠΣ κατάφερε να δώσει μια προσωρινή λύση στο άμεσο ζήτημα επιβίωσής του και να διαφυλάξει στο ακέραιο το υλικό του από επιχειρήσεις έμμεσης υφαρπαγής (2007 και 2009) και διάθεσής του σε καθαρά σουηδικά πολιτιστικά ινστιτούτα. Το

ΚΕΠΣ μετακόμισε την Άνοιξη του 2007 το υλικό και τη μειωμένη δράση του σε χώρο πολύ μικρότερο από ό,τι ως τότε διέθετε. Ο χώρος αυτός λόγω του μικρού μεγέθους⁶ και της θέσης του, θεωρούμε πως δεν είναι ο καταλληλότερος για τη σωστή και καλή λειτουργία του ΚΕΠΣ καθώς και για την άμεση επαφή με το ενδιαφερόμενο κοινό. Ταυτόχρονα η οικονομική κατάσταση του ΚΕΠΣ έχει επιδεινωθεί στο έπακρο.

Το ΚΕΠΣ έφτασε σε μια καθοριστική για το μέλλον του καμπή. Οι επιλογές που έχει είναι ελάχιστες. Κυμαίνονται μεταξύ διάλυσης, μετατροπής του σε αποθήκη υλικού, στοιχειώδους λειτουργίας με σημερινά δεδομένα ή δυνατότητας πλήρους επαναλειτουργίας του ως πνευματικό, πολιτιστικό, εκθεσιακό κέντρο. Αν αναγκαζόταν να διαλέξει μία τις δύο πρώτες «επιλογές», αυτό θα σήμαινε ότι συστηματική, ουσιαστική πολιτιστική δράση 20 χρόνων θα αφανιζόταν. Ακόμη ανεκτίμητοι πολιτιστικοί θησαυροί θα κινδύνευαν άμεσα να διασκορπιστούν, να χαθούν, να πωληθούν σε “τιμή ευκαιρίας” ή να καταχωνιαστούν για πάντα σε αποθήκες με “αζήτητα”.

Η άποψη που κυριαρχεί στην παροικία είναι ότι το ΚΕΠΣ πρέπει να διατηρηθεί εν δράσει, πάση θυσία. Γι’ αυτό το σκοπό έχουν μέλη της παροικίας (άτομα και φορείς) αφιερώσει δυνάμεις, χρόνο και χρήματα τα τελευταία τέσσερα χρόνια. Τα όρια της αντοχής τους όμως έχουν πια ξεπεραστεί προ πολλού και ο κίνδυνος, να διαλυθεί ή να μεταβληθεί σε αποθήκη, είναι και αυτός ορατός προ πολλού.

Στη φάση αυτή είναι πλέον πασιφανές ότι το ΚΕΠΣ δεν είναι δυνατόν να συνεχίσει τη λειτουργία του βασιζόμενο σε “εθελοντικές χορηγίες” οικονομικές και υπό μορφή εργασίας, παρουσιάζοντας ωστόσο έργο επαγγελματικών απαιτήσεων, που προβάλλει την παροικία, τον ελληνικό πολιτισμό και την Ελλάδα. Κρίνεται αναγκαία η οικονομική ενίσχυση του ΚΕΠΣ από την Ελληνική Πολιτεία για την κάλυψη των βασικών λειτουργικών εξόδων του σε αξιοπρεπή χώρο, αντάξιο για τη στέγαση, προβολή και χρήση του ανεκτίμητης ιστορικής αξίας υλικού που διαθέτει.

Για το μέλλον

Το ΚΕΠΣ ευελπιστεί πως στο άμεσο μέλλον θα λυθεί το οξύ πρόβλημα επιβίωσής του ώστε στη συνέχεια απρόσκοπτα να συνεχίσει την πολυσχιδή δράση του. Να διοργανώνει ή και να συνδιοργανώνει εκδηλώσεις που αναδεικνύουν τον ελληνικό πολιτισμό (γράμματα, καλές τέχνες, λαϊκό πολιτισμό, καθημερινή ζωή, παραδόσεις, ελληνική παιδεία). Στο ίδιο πλαίσιο προσπαθειών αυτών, έγκειται η ανεύρεση κατάλληλου, λειτουργικού και αξιοπρεπούς χώρου δραστηριοτήτων του ΚΕΠΣ σε κομβικό σημείο της πόλης της Στοκχόλμης. Αυτό αποτελεί άμεση προτεραιότητα αλλά και προϋπόθεση για την πιο άμεση επαφή με το κοινό με το φυσιολογικότερο τρόπο προβολής του ελληνικού πολιτισμού στη Σκανδιναβική πρωτεύουσα. Με την άμεση πρόσβαση δηλαδή σε ένα χώρο που προδιαθέτει θετικά τον επισκέπτη και του κινεί το ενδιαφέρον για τον ελληνικό πολιτισμό. Με το σημαντικό και αξιόλογο υλικό και τα εκθέματα που διαθέτει το ΚΕΠΣ είναι βέβαιο ότι οι φίλοι της Ελλάδας θα γίνουν περισσότεροι. Η παροικία θα έχει ένα σημείο αναφοράς στις πολιτιστικές της ρίζες, μια βάση και ένα κόμβο επικοινωνίας με άλλους φορείς πολιτισμού. Ένα εν πλήρει λειτουργία ΚΕΠΣ στη Στοκχόλμη συμβάλλει καθοριστικά στη διατήρηση αλλά και στην αναβάθμιση της γλωσσικής και πολιτιστικής ταυτότητας των μελών της παροικίας όπως και στη σύσφιξη των σχέσεων τους με την Ελλάδα.

Το ΚΕΠΣ μπορεί να προγραμματίσει άμεσα δράσεις που προβάλλουν τον Ελληνισμό της Σουηδίας και το ελληνικό πολιτισμό με την οικουμενική του διάσταση. Το υλικό που διαθέτει μπορεί να αποτελέσει τη βάση για πάμπολλες πολιτιστικές εκδηλώσεις ποιότητας. Αυτό όμως δεν μας δεσμεύει, αντίθετα η πείρα μας το απαιτεί, να αναζητήσουμε συνεργασίες που προβάλλουν νέες τάσεις δημιουργίας στις τέχνες και τα γράμματα όπως αυτές εκφράζονται τόσο στην Ελλάδα όσο και στον εξωελλαδικό ελληνισμό. Το ΚΕΠΣ προτίθεται να αναλάβει και να προγραμματίσει άμεσα δράσεις όπως: εκθέσεις έργων Ελλήνων καλλιτεχνών της παροικίας, παρουσίαση έργων Ελλήνων συγγραφέων, έκθεση υλικού αρχείου για τη σύγχρονη παρουσία του ελληνισμού σε διάφορους τομείς της κοινωνικής ζωής στη Σουηδία και γενικότερα στη

Σκανδιναβία (σχέσεις Ελλάδα-Σουηδίας, συμμετοχή σουηδών στους εθνικοαπελευθερωτικούς αγώνες της Ελλάδας, εμπόριο, επιστήμες, φορείς της ομογένειας. κ.ά.), σεμινάρια με θέμα την κατάσταση στον τομέα του πολιτισμού στη Σουηδία.

Το ΚΕΠΣ είναι ικανό να διοργανώσει, με επαγγελματικές αξιώσεις, τις εκδηλώσεις που αναφέρονται, με την προϋπόθεση ότι με χορηγίες καλύπτονται τα έξοδα παραγωγής και υλοποίησης της κάθε δράσης. Γι' αυτό το σκοπό το ΚΕΠΣ συνεργάζεται ευχαρίστως με φορείς του ελληνισμού της Σουηδίας, με το ΣΑΕ, με δήμους στη Σουηδία και στην Ελλάδα αλλά προπάντων με πολιτιστικά ιδρύματα ανεξαρτήτως χώρας, που με τις δράσεις τους προβάλλουν τον ελληνικό πολιτισμό και ιδιαίτερα τη δημιουργία στον τομέα των γραμμάτων και τεχνών.

ΑΜ/Μάρτιος 2009

Σημειώσεις

¹ Σήμερα: Ελληνική Βιβλιοθήκη, Αρχείο και Μουσείο Σουηδίας

² Από την Ομοσπονδία Μουσείων Σουηδίας

³ Η αναγνώριση σημαίνει ότι το ΚΕΠΣ πληρούσε τους όρους και τα κριτήρια μουσείου που θέτει η Ομοσπονδία Μουσείων Σουηδίας πριν ακόμη γίνει αποδεκτό ως μέλος.

⁴ Η "νέα" αυτή πολιτική υποστηρίζει κυρίως παραδοσιακά σουηδικούς πολιτιστικούς φορείς και φορείς που ανήκουν στις πέντε αναγνωρισμένες μειονότητες της Σουηδίας. Αποκλείει έντεχνα πολιτιστικά ιδρύματα και φορείς μεταναστευτικών ομάδων προτάσσοντας ανέφικτες απαιτήσεις σαν δικαιολογίες. Έρχεται δε σε αντίθεση με αποφάσεις της Σουηδικής Βουλής που διακηρύσσουν τις αρχές ίσων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων πολιτών και μεταναστών. Σημειώνουμε ότι τα περισσότερα μέλη της παροικίας έχουν και τη σουηδική υπηκοότητα.

⁵ Προσωπικότητες όπως οι: Sture Linnér, Peter Curman, Theodor Kallifatides, Lennart Kollberg, Anders Widoff, Vasilis Papageorgiou, Marie-Louise Winbladh, Kurdo Baksi, Zannis Psaltis, Petrus Iliescu.

Οι βουλευτές: Joe Frans, Ana-Maria Narti, Tasso Stafilidis. Οι Έλληνες βουλευτές Τάσος Σταφιλιδής και Νίκος Παπαδόπουλος έφεραν το θέμα επανειλημμένα με επερωτήσεις στη Σουηδική Βουλή.

Οι φορείς: Ακροπόλ, Κυπροσουηδικός Σύλλογος, Ομοσπονδία Ελληνικών Συλλόγων και Κοινοτήτων Σουηδίας, Ελληνοσουηδικός Σύλλογος Β. Στοκχόλμης, Ελληνική Κοινότητα Στοκχόλμης, Ελληνικό ΚΑΠΗ, ενώ με επιστολές και επαφές τους υποστήριξαν το ΚΕΠΣ και οι Ελληνοσουηδικός Σύνδεσμος, Ο Ποντιακός Σύλλογος, Λύκειο Ελληνίδων, Φίλοι του ΚΕΠ και τμήμα φίλων του Σουηδικού Ινστιτούτου στην Ελλάδα.

Το αποκορύφωμα ήταν όταν τον Ιανουάριο του 2007 σε επίσημο έγγραφο της η πολιτιστική υπηρεσία του Δήμου Στοκχόλμης δήλωσε ότι «στα πλαίσια του προϋπολογισμού του Δήμου Στοκχόλμης δεν υπάρχει χώρος για κάποιο κέντρο ελληνικού πολιτισμού». Αποκλείοντας έτσι όχι μόνο τη δυνατότητα του ΚΕΠΣ από κάθε μελλοντική επιχορήγηση αλλά και για κάθε άλλη παρόμοια ενέργεια ή δράση με μόνιμο χαρακτήρα. Σημειώνουμε ότι η δήλωση αυτή έρχεται σε αντίθεση με τις επίσημες διακηρύξεις της Σουηδικής Βουλής για ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις μειονοτήτων και μεταναστών με τους Σουηδούς.

⁶ Περίπου 85 τμ = 1/3 του χώρου που διέθεται το ΚΕΠΣ ως τον Απρίλιο του 2007.